

JAN-WILLEM VAN DEN BERG

RENKE KALLENBERG

10.

GROEN LICHT VOOR DE BASISKLAS

In Boxtel hebben docenten zelf een nieuw soort klas bedacht waar leerlingen van het vmbo-basis daadwerkelijk passend onderwijs volgen. De ingrediënten van deze 'basisklas' zijn overbekend, maar op het Baanderherencollege zijn ze samengevoegd tot een recept dat naar meer smaakt. Directeur Jan-Willem van den Berg en docent Renske Kallenberg delen het maar al te graag met ons.

Het samenwerkingsverband De Meierij (het gebied rond centrumgemeente 's-Hertogenbosch) heeft unaniem gekozen voor opting out: het loslaten van de landelijke criteria voor toekenning van ondersteuningsgelden. Jan-Willem van den Berg, directeur van het Baanderherencollege voor vmbo en praktijkonderwijs in Boxtel: "Dat betekent dat iedereen de ondersteuning op zijn eigen manier mag invullen. En daar zijn we heel blij mee."

Eén van die manieren is de basisklas, waarmee het Baanderherencollege sinds het schooljaar 2014-2015 experimenteert: een klas met speciale kenmerken voor kinderen die de basisleerweg van het vmbo volgen, kinderen die het cognitief misschien best aan zouden kunnen, maar die onderpresteren vanwege motivatieproblemen. Van den Berg: "Het concept is nog volop in ontwikkeling, maar we zijn er razend enthousiast over!"

HEEL VEEL RUST

Renske Kallenberg, een van de betrokken docenten, legt uit dat de basisklas als begrip al langer bestond op het Baanderherencollege, maar dat die niet voldeed aan de behoeften van de leerlingen: "Het waren klassen als alle andere: met wel dertien vakken, dertien docenten en dertien lokalen. Door die versnippering kon het makkelijk gebeuren dat dingen die bij docent A misgingen, ook bij docent B mis konden gaan." De mentoren in kwestie zagen dat met lede ogen aan en ontwikkelden samen met de directie een uitgekend plan: de nieuwe basisklas was geboren.

Voorstel was om het aantal vakken te verminderen door ze te clusteren tot nieuwe vakken: Mens & Maatschappij, Mens & Natuur, Mens & Techniek, Mens & Cultuur. Daardoor kon het aantal docenten per klas flink worden gereduceerd: soms maar zes in plaats van dertien. Kallenberg: "Sommige docenten, zoals ikzelf, zijn meer vakken gaan geven. Minder docenten betekent meer contactmomenten, dus als bijvoorbeeld de mentor er niet is, kan een ander het overnemen. Alle docenten zijn op de hoogte van de perikelen van alle leerlingen, en dat weten de leerlingen ook. Dat brengt heel veel rust."

En over reduceren gesproken: de grootte van de basisklassen is teruggebracht tot maximaal 16 leerlingen, waar kaderklassen er meer dan twintig en tl-klassen er wel dertig kunnen herbergen.

Van den Berg: “Leerlingen voelen zich zo eerder herkend en erkend: een van de speerpunten van ons schoolbeleid. En docenten zien nu veel sneller of en wat er met een leerling aan de hand is.”

THUISHAVEN

Een derde kenmerk van de inmiddels vijf basisklassen (de drie tweede klassen die vorig schooljaar begonnen, plus de twee eerste klassen van het schooljaar 2015-2016) is dat ze vaste lokalen hebben, die bovendien naast elkaar in één vleugel van het gebouw liggen. Kallenberg: “De leerlingen hebben daarmee een eigen thuishaven, we wisselen alleen met vakken zoals gymnastiek van lokaal. De docenten zijn ook vrijwel altijd in die hoek te vinden, dus als ik om wat voor reden dan ook een leerling even op de gang zet, zien mijn directe collega’s dat en dan weten ze dat er iets aan de hand is. Er is veel onderling contact, en we lossen alles binnen het team op. Als iemand van ons ziek is, hebben we meestal geen invaller nodig; we nemen de lessen dan gewoon van elkaar over.”

Een vierde innovatie is de weektaak. Kallenberg: “Leerlingen krijgen aan het begin van de week op wat ze aan het eind van de week af moeten hebben. Ze kunnen dan zelf kiezen wanneer ze eraan werken. Zijn ze in de ene les klaar met een bepaald onderdeel, dan kunnen ze tijdens die les verder met andere onderdelen van hun weektaak. Ze kunnen hulp invoeren

voor vakken waar ze minder goed in zijn, ook bij docenten van een andere klas in een van de vijf lokalen van de thuishaven.”

De voortgang van de weektaken wordt zichtbaar gemaakt: in elk lokaal hangt een bord aan de muur waar de kleuren groen (‘gaat goed’), oranje (‘is nog niet goed, maar komt goed’) en rood (‘alarm’) de stand van zaken weergeven. Kallenberg: “Dat werkt de zelfdiscipline van de kinderen enorm in de hand, ze willen dat de les doorgaat zodat ze aan hun weektaak kunnen werken. Een verregerende vorm van differentiatie, waarbij blijkt dat basisleerlingen veel minder bij de hand genomen hoeven te worden dan meestal wordt aangenomen.”

KLEURENPALET

Het palet groen-oranje-rood komt ook terug in de gekleurde bekertjes die leerlingen op hun tafel kunnen zetten om hun gemoedstoestand te karakteriseren. Bij groen willen ze alles graag vertellen, bij rood moet je ze met rust laten. Van den Berg: “Dat werkt heel goed, kinderen respecteren dat. Wat ook fantastisch is, is dat leerlingen hun individuele leerdoel voor een bepaalde periode op hun tafeltje hebben geplakt. Dat gaat niet zozeer om vakmatige zaken, maar om competenties, bijvoorbeeld: ‘Ik stel vragen als ik iets niet begrijp’ of ‘Ik reageer niet op alles wat er in de klas gebeurt’. Dat alles schept een klimaat van tolerantie en veiligheid.”

Die veiligheid wordt verder vergroot door het opstartkwartiertje waarmee elke dag begint. Kallenberg: “De leerlingen komen binnen, we kletsen wat en ze kunnen aangeven of er iets bijzonders aan de hand is. Dat kwartiertje is vergelijkbaar met de kring op de basisschool: geen koude start, even ontspannen en een moment dat ze alles wat nog van thuis in het hoofd zit kwijt kunnen. En dat kunnen ook heftige dingen zijn: álles komt hier op tafel.”

AMERIKA

Een aantal elementen van de basisklas is overgewaaid uit Amerika, zoals het opstartkwartiertje, presentaties van kinderen voor ouders en een ‘passieproject’, waarbij leerlingen mogen doen waar zij bij uitstek warm voor lopen. Directie en docenten zijn nu twee keer op studiereis geweest naar scholen die werken volgens de principes van *Big Picture Learning*. Ook in Nederland zijn er scholen die zo werken. Van den Berg: “Maar wij afficheren ons per se niet als *Big Picture* school. We onderschrijven de meeste uitgangspunten, maar we nemen er onderdelen van over die we op onze eigen manier vormgeven.”

TIPS

- Wees niet bang om een bestaand systeem om te vormen.
- Kweek een soort familieband: je moet het in een klas immers met elkaar doen.
- Geef leerlingen op het vmbo-basis meer verantwoordelijkheid: ze kunnen die heel goed aan.

MEER INFORMATIE

Jan Willem van den Berg

j.vd.berg@bhc.nl

Renske Kallenberg

r.kallenberg@bhc.nl